

Seat No.	
----------	--

B.Ed. (Part - I) (Semester -II)
Examination, November-2025
LEARNING AND TEACHING (Paper - IV)
Sub. Code : 77922

Day and Date : Saturday, 15/11/2025

Total Marks : 70

Time : 10:30 a.m. to 01:30 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Refer English version of question paper as the original.
 - 4) Answer the question number 3,4 and 5 in 800 words.

Q1) A) Choose the correct alternative.

[5]

- 1) 'Learning is the change in behavior that accurs through experience' this defi nation is given by _____.

A) Kimble	B) Gilford
C) Garret	D) Murphy
- 2) An important factor affecting learning is _____.

A) Knowledge	B) Educational experinece
C) Family	D) Society
- 3) Meaningful learning and instruction theory presented by _____.

A) Bruner	B) Thorndike
C) Skinner	D) Asubel

4) _____ is considered to be the father of memory level.

A) Morrison	B) Herbert
C) Piaget	D) Hunt

5) _____ are the components of learner autonomy.

A) Learning to learn	B) Critical thinking
C) Collaboration	D) All the above

B) Answer the following questions in one sentence.

[05]

- 1) Which are the types of constructivism?
- 2) What is meant by learning outcome?
- 3) State the types of transfer of learning?
- 4) Which psychologist first studied forgetting?
- 5) Which laws of learning are given by Thorndike?

Q2) Answer the following questions in 250 words.(Any six)

[30]

- 1) Explain the nature of learning process.
- 2) What is attention? Explain three kinds of attention.
- 3) Which components appear in Bruner's theory of instruction?
- 4) Explain the components of co-operative learning process.
- 5) Explain the principles of teaching.
- 6) What is student autonomy? What are the factors affecting student autonomy?
- 7) State the characteristics of teaching profession.
- 8) Explain the types of computer assisted instruction.

Q3) What is meant by learning? Explain the factors affecting learning in context to school, teacher and family.

[10]

Q4) Explain Asubel's theory of meaningful learning and instruction.

[10]

OR

What are different levels of teaching? Explain Herber's model of teaching which is used to teach memory level of teaching.

Q5) Explain the multiple responsibilities of a teachers with example.

[10]

OR

What is constructivism? What should be the teacher's role in teaching according to constructivism.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
 2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 3) जे विद्यार्थी मराठीतून उत्तरे लिहू इच्छितात त्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका वाचावी.
 4) प्रश्न क्र. 3, 4 व 5 यांची उत्तरे प्रत्येकी 800 शब्दांत लिहा.

Q1) अ) योग्य पर्याय निवडा.

[5]

- 1) 'अध्ययन म्हणजे अनुभवातून घडणारा वर्तनातील बदल होय' ही व्याख्या ----- यांनी दिली.
 अ) किंबल
 ब) गिलफोर्ड
 क) गॅरेट
 ड) मर्फी
- 2) अध्ययनावर परिणाम करणारा महत्वाचा घटक म्हणजे ----- होय.
 अ) ज्ञान
 ब) शैक्षणिक अनुभव
 क) कुटुंब
 ड) समाज

P.T.O.

3) अर्थपूर्ण अध्ययन व अनुदेशन उपपत्ती ----- यांनी मांडली.

अ) ब्रुनर	ब) थॉर्नडाईक
क) स्कीनर	ड) आसुबेल

4) स्मृती पातळीचा जनक ----- यांना मानले जाते.

अ) मॉरिसन	ब) हर्बर्ट
क) पियाजे	ड) हंट

5) अध्ययनार्थी स्वायत्ततेचे ----- घटक आहेत.

अ) शिकण्यासाठी अध्ययन	ब) चिंतन विचार
क) सहयोग	ड) दिलेले सर्व पर्याय

ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

[5]

- 1) ज्ञानरचनावादाचे प्रकार कोणते?
- 2) 'अध्ययन निष्पत्ती' म्हणजे काय?
- 3) अध्ययन संक्रमणाचे प्रकार सांगा.
- 4) विस्मरणाचा अभ्यास सर्वप्रथम कोणत्या मानसशास्त्रज्ञाने केला?
- 5) थॉर्नडाईक यांनी दिलेले अध्ययन विषयक नियम कोणते?

Q2) खालील प्रश्नांची 250 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही सहा)

[30]

- 1) अध्ययन प्रक्रियेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- 2) अवधान म्हणजे काय? अवधानाचे तीन प्रकार स्पष्ट करा.
- 3) ब्रुनरच्या अनुदेशन उपपत्तीमध्ये कोणत्या घटकांचा समावेश दिसून येतो?
- 4) सहकार्ययुक्त अध्ययनाच्या कार्यवाहीचे घटक स्पष्ट करा.
- 5) अध्यापनाची तत्त्वे स्पष्ट करा.
- 6) अध्ययनार्थी स्वायत्तता म्हणजे काय? अध्ययनार्थी स्वायत्ततेवर परिणाम करणारे घटक कोणते?
- 7) शिक्षकी व्यवसायाची वैशिष्ट्ये सांगा.
- 8) संगणक सहाय्यित अनुदेशनाचे प्रकार स्पष्ट करा.

Q3) अध्ययन म्हणजे काय? अध्ययनावर परिणाम करणारे शाळा, शिक्षक व कुटुंबविषयक घटक कोणते, ते स्पष्ट करा. [10]

Q4) आसुबेलची अर्थपूर्ण अध्ययन व अनुदेशन उपपत्ती स्पष्ट करा. [10]

किंवा

अध्यापनाचे विविध स्तर कोणते? स्मरण स्तरावरील अध्यापन करण्यासाठी वापरले जाणारे हर्बर्टचे अध्यापन प्रतिमान स्पष्ट करा.

Q5) शिक्षकाच्या बहुविध जबाबदाऱ्या सोदाहरण स्पष्ट करा. [10]

किंवा

ज्ञानरचनावाद म्हणजे काय? ज्ञानरचनावादानुसार अध्यापन करताना शिक्षकाची भूमिका कशी असावी?

Seat No.	
-------------	--

B.Ed. (Part - I) (Semester -II)
Examination, November-2025
KNOWLEDGE AND CURRICULUM (Paper - I)
Sub. Code : 77923

Day and Date : Monday, 17/11/2025

Total Marks : 35

Time : 10:30 a.m. to 12:00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to original questions in English.
 - 4) Answer questions No. 2 in 250 words each.
 - 5) Answer questions No. 3 and 4 in 800 words each.

Q1) Complete the following statements by choosing the appropriate option. [5]

- 1) _____ worked with Gijubhai Badheka in child education.
 - A) Tarabai Modak
 - B) Montessori
 - C) Anutai Wagh
 - D) All of these
- 2) _____ introduced an activity based education system.
 - A) John Dewey
 - B) Plato
 - C) Ravindranath Tagore
 - D) Gijubhai Badheka

- 3) Managerial competency of learning knowledge skill and attitude according to the capacity of the learner is called _____ .
- A) Autonomy B) Teacher's Autonomy
C) Personal Autonomy D) Student's Autonomy
- 4) Knowledge is _____.
- A) Perception B) Reminder
C) Memorize D) Learning
- 5) _____ is a factor that hinders national unity.
- A) Respect for all religions B) Equality
C) Religion D) Patriotism

Q2) Write short answers to the following question. (Any two)

[10]

- 1) Explain the need of students' autonomy.
- 2) What is nationality? Explain the need of nationality in present situation.
- 3) Explain the need of Democratic Education.

Q3) What is 'Curriculum'? Which principles should be considered to construct the curriculum.

[10]

Q4) Explain the educational thoughts of Rabindranath Tagore and Gijubhai Badheka.

[10]

OR

Explain the concept of 'Teachers personal autonomy'. Explain the factors influencing teachers' autonomy.

मराठी रुपांतर

सूचना

- : 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
- 2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- 3) जे विद्यार्थी मराठीतून उत्तरे लिहू इच्छितात त्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका वाचावी.
- 4) प्रश्न क्र. 2 च्या प्रत्येक प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी 250 शब्दांत लिहा.
- 5) प्रश्न क्र. 3 आणि 4 यांची उत्तरे प्रत्येकी 800 शब्दांत लिहा.

Q1) खालील प्रश्नांचे योग्य पर्याय निवडून उत्तर लिहा.

[5]

- 1) गिजुभाई बधेका यांच्याबरोबर बालशिक्षणाच्या कार्यामध्ये ----- यांनी महत्त्वपूर्ण कार्य केले.
 अ) ताराबाई मोडक ब) माँटेसरी
 क) अनुताई वाघ ड) यापैकी एकही नाही
- 2) कृतीद्वारा शिक्षणपद्धतीचा पुरस्कार ----- या शिक्षणतज्ज्ञानी केला.
 अ) जॉन ड्युई ब) प्लेटो
 क) रविंद्रनाथ टागोर ड) गिजुभाई बधेका
- 3) अध्ययनार्थीच्या क्षमतेनुसार आपले अध्यापन, ज्ञान, कौशल्ये व अभिवृत्ती यांचे योग्य व्यवस्थापन करण्याची क्षमता म्हणजे ----- होय.
 अ) स्वायत्तता ब) शिक्षक स्वायत्तता
 क) व्यक्तिगत स्वायत्तता ड) विद्यार्थी स्वायत्तता
- 4) ज्ञान म्हणजे ----- होय.
 अ) अवबोध ब) स्मरण
 क) पाठांतर ड) अध्ययन
- 5) राष्ट्रीय एकात्मतेला बाधा आणणारा ----- हा एक घटक आहे.
 अ) सर्वधर्मसमभाव वृत्ती ब) समता
 क) धर्म ड) राष्ट्रभक्ती

Q2) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन)

[10]

- 1) विद्यार्थ्यांच्या स्वायत्ततेची आवश्यकता स्पष्ट करा.
- 2) राष्ट्रीयत्व म्हणजे काय सांगून, आजच्या परिस्थितीत राष्ट्रीयत्वाची आवश्यकता स्पष्ट करा.
- 3) लोकशाही शिक्षणाची गरज स्पष्ट करा.

Q3) अभ्यासक्रम म्हणजे काय हे सांगून अभ्यासक्रमाची रचना करताना कोणत्या तत्वांचा विचार करावा लागतो, हे स्पष्ट करा.

[10]

Q4) रविंद्रनाथ टागोर आणि गिजुभाई बधेका यांचे शिक्षणासंदर्भातील विचार स्पष्ट करा.

[10]

किंवा

शिक्षकाची वैयक्तिक स्वायत्तता ही संकल्पना सांगून शिक्षकाच्या स्वायत्ततेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	
-------------	--

SR - 60

Total No. of Pages : 4

B.Ed (Part – I) (Semester – II)
Examination – November 2025
SCIENCE
C – 6a Pedagogy of Science School
Sub. Code : 77928

Day and Date : Wednesday, 19/11/2025
Time : 10.30 a.m. to 12.00 p.m.

Total Marks : 35

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figure to the right indicate full marks.
 - 3) Answer of Q. 3 and Q. 4 should be written in 800 words each.
 - 4) Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised.

**Q. 1) Fill in the blanks with appropriate alternative and rewrite the [5]
sentences.**

- 1) While writing, outcomes are in form of
A) Negative B) Statement
C) Question D) Command
- 2) Teacher shows a replica of a heart and then explains all its parts separately. So that these teaching maxims is used.
A) From simple to complex B) From whole to part
C) From specific to general D) From known to unknown
- 3) The father of heuristic method is considered to be
A) Kilpatrick B) John Dewey
C) Ross D) Armstrong

4) According to the constructivist approach, element is centre of teaching and learning.

A) Teacher

B) Headmaster

C) Parent

D) Student

5) Concept attainment model was developed by

A) Bruner

B) Hilda Taba

C) Asubel

D) Bruce Joyce and Marsha Will

Q. 2) Answer the following questions in 250 words. (Any two)

[10]

1) Write the contribution of Dr. C. V. Raman to Science.

2) Observation skills are the foundation of science process skills. Explain.

3) Explain the nature and characteristics of programmed instruction approach by giving its definition.

Q. 3) What is correlation? Explain correlation of science within and other subjects. [10]

Q. 4) Explain in terms of nature, steps, advantages and limitations of Demonstration method. [10]

OR

Explain classroom teaching objectives of science and their specifications with suitable examples.

मराठी रूपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडवणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. 1) रिकाम्या जागी योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा.

[5]

- 1) अध्ययन निष्पत्ती लिहिताना स्पष्टीकरणाचे विधान असावे.

अ) नकारात्मक	ब) प्रश्नार्थक
क) विधानात्मक	ड) आज्ञार्थक
- 2) शिक्षक हृदयाची प्रतिकृती दाखवितात व नंतर त्याचे सर्व भाग स्वतंत्रपणे स्पष्ट करतात. तर ते या अध्ययन सूत्राचा वापर करतात.

अ) सोप्याकडून कठीणाकडे	ब) पूर्णाकडून अंशाकडे
क) विशेषाकडून सामान्याकडे	ड) ज्ञाताकडून अज्ञाताकडे
- 3) स्वयंशोधन पद्धतीचे जनक यांना मानले जाते.

अ) किल पॅट्रिक	ब) जॉन ड्युई
क) रॉस	ड) आर्मस्ट्रॉंग
- 4) ज्ञानरचनावादी दृष्टिकोनानुसार अध्ययन अध्यापनात हा घटक केंद्रभूत बिंदू आहे.

अ) शिक्षक	ब) मुख्याध्यापक
क) पालक	ड) विद्यार्थी
- 5) संकल्पना प्राप्ती प्रतिमानांचे हे प्रणेत आहेत.

अ) ब्रूनर	ब) हिल्डा टाबा
क) असूबेल	ड) ब्रुस जॉर्डिस आणि मार्शा वील

प्र. 2) खालील प्रश्नांची 250 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[10]

- 1) डॉ. सी. व्ही. रमण यांचे विज्ञानातील योगदान लिहा.
- 2) “निरीक्षण कौशल्य हे विज्ञान प्रक्रिया कौशल्याचा पाया आहे.” हे विधान सोदाहरण स्पष्ट करा.

3) क्रमन्वित अध्ययन पद्धतीची व्याख्या सांगून स्वरूप व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र. 3) समवाय म्हणजे काय ते सांगून विज्ञानाचा विषयांतर्गत व इतर विषयांशी असणारा समवाय स्पष्ट करा. [10]

प्र.4) दिग्दर्शन पद्धती स्वरूप, पायऱ्या, फायदे व मर्यादा या संदर्भात स्पष्ट करा. [10]

किंवा

विज्ञान वर्गाध्यापनाची उद्दिष्टे व स्पष्टीकरणे सोदाहरण स्पष्ट करा.

Seat No	
------------	--

B.Ed. (Part – I) (Semester -II)
Examination, November– 2025
MATHEMATICS METHODOLOGY
Pedagogy of School Subject One (6a-II)
Sub. Code: 77933

Day and Date : Thursday, 20/11/2025

Total Marks :35

Time : 10.30 a. m. to 12.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to rights indicate full marks.
 - 3) Candidate who intend to write answer in Marathi are advised to read original questions in English.
 - 4) Answer of question number 3 and 4 write about 800 words.

Q1) Choose correct alternative of the following questions. (5)

1. A Student deals with the post office. This is an example of which of the following objectives?
 - a) Knowledge
 - b) Understanding
 - c) Application
 - d) Skill
2. A student solves the mathematics puzzle. This is an example of which of the following objectives?
 - a) Understanding
 - b) Application
 - c) Skill
 - d) Interest
3. A student states properties of rectangle. This is an example of which of the following objectives?
 - a) Knowledge
 - b) Understanding
 - c) Application
 - d) Skill

4. A student explains the difference between rectangle and square. This is an example of which of the following objectives?
- a) Knowledge
 - b) Understanding
 - c) Application
 - d) Skill
5. A student performs verbal calculations at a rapid pace. This is an example of which of the following objectives?
- a) Knowledge
 - b) Understanding
 - c) Application
 - d) Skill

Q2) Answer the following questions in brief (At list 250 words) any two(10)

1. Explain the fundamental branches of Mathematics.
2. Write the merits of Programmed learning.
3. Explain the maximum From particular to general

Q 3) Explain the Project Method with following points. (10)

- a) Principle
- b) Stages with example
- c) merits
- d) demerits

Q 4) Explain the Inductive Method with following points. (10)

- a) Principle
- b) Stages with example
- c) merits
- d) demerits

OR

What is meant by correlation? Explain the correlation of Mathematics with school subjects.

मराठी रुपांतर

- सूचना: 1. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 2. उजवीकडील अंक पूर्ण गूण दर्शवितात.
 3. मराठीतून उत्तर लिहू इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे इष्ट ठरेल.
 4. प्रश्न क्रमांक 3 आणि 4 ची उत्तरे ही 800 शब्दात लिहावित.

प्रश्न 1 : खालील विधानातील योग्य पर्याय निवडा

(05)

१. विद्यार्थी पोस्टाचे व्यवहार करतो? हे खालील पैकी कोणत्या उद्दिष्टाचे स्पष्टीकरण आहे.
अ) ज्ञान	ब) आकलन
क) उपयोजन	ड) कौशल्य
2. विद्यार्थी गणितातील कोडी सोडवितो. हे खालील पैकी कोणत्या उद्दिष्टाचे स्पष्टीकरण आहे.
अ) आकलन	ब) उपयोजन
क) कौशल्य	ड) अभिरुची
3. विद्यार्थी आंयताचे गुणधर्म सांगतो. हे खालील पैकी कोणत्या उद्दिष्टाचे स्पष्टीकरण आहे ?
अ) ज्ञान	ब) आकलन
क) उपयोजन	ड) कौशल्य
4. विद्यार्थी आयताचे व चौरस यामधील फरक सांगतो. हे खालील पैकी कोणत्या उद्दिष्टाचे स्पष्टीकरण आहे?
अ) ज्ञान	ब) आकलन
क) उपयोजन	ड) कौशल्य
5. विद्यार्थी तोंडी आकडेमाड जलदगतीने करतो. हे खालील पैकी कोणत्या उद्दिष्टाचे स्पष्टीकरण आहे?
अ) ज्ञान	ब) आकलन
क) उपयोजन	ड) कौशल्य

प्रश्न 2 : खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (किमान 250 शब्दांत) कोणतेही दोन (10)

1. गणिताच्या मूलभूत शाखा स्पष्ट करा.
2. अभिक्रमीत अध्ययनाचे फायदे लिहा ?
3. गणित अध्यापनाचे विशिष्टांकडून सामान्यांकडे हे सूत्र स्पष्ट करा.

प्रश्न 3: प्रकल्प पद्धती खालील मुद्द्यांच्या आधारे स्पष्ट करा. (10)

अ) तत्त्व	ब) उदाहरणासह पायऱ्या
क) फायदे	ड) मर्यादा

प्रश्न 4 : उद्गामी पद्धती खालील मुद्द्यांच्या आधारे स्पष्ट करा. (10)

अ) तत्त्व	ब) उदाहरणासह पायऱ्या
क) फायदे	ड) मर्यादा
	किंवा

समवाय म्हणजे काय ? गणिताचा शालेय विषयाशी असलेला समवाय स्पष्ट करा.

Seat No	
------------	--

B.Ed. (Part - I) (Semester - II)
Examination, November- 2025
PEDAGOGY OF SCHOOL SUBJECT ONE
HISTORY METHOD (Part - I)
(Paper 6a-II)
Sub. Code: 77930

Day and Date : Thursday, 20/11/2025

Total Marks :35

Time : 10.30 a. m. to 12.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Candidate who intend to write their answer in Marathi are advised to read the question in English.
 - 4) Answer question No. 2 in 250 words each.
 - 5) Answer question No 3 and 4 in 800 words each.

Q1 Complete the following sentences choosing correct option. (5)

- i) is the visual projected educational aid.

a) Overhead Projector.	b) chart.
c) Picture	d) Map.
- ii) is founder of 'Enquiry training model'.

a) Jon Devey	b) Richard Suchman
c) Jeram Bruner	d) David Asubel
- iii) Chart creation activity is related toobjective

a) Knowledge	b) Understanding
c) Application	d) Skill
- iv) is Father of History.

a) Herodotus	b) Burk Hardt
c) Jones	d) Carr E.H.

v) In teaching learning Process, factor is centred.

a) Teacher	b) Head Master
c) Student	d) Parent

Q.2) Answer the following questions in Brief (Any Two)

(10)

- State the importance of history in human life.
- Explain the objectives of teaching history at secondary level
- Write the merits and demerits of Narration method.

Q.3) Explain the correlation of History with other subjects.

(10)

Q.4) What is the importance of teaching aids in History teaching? State the use of Models, pictures and Maps in the teaching of History.

(10)

OR

What are the different teaching methods of History? Explain Lecture method in detail.

मराठी रुपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) मराठीतून उत्तरे लिहून इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांना इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे इष्ट ठरेल.

4) प्रश्न क्र. 2 च्या प्रश्नाचे उत्तर प्रत्येकी 250 शब्दात लिहा.

5) प्रश्न क्र. 3 व 4 यांची उत्तरे प्रत्येकी 800 शब्दात लिहा.

प्र:1) खालील विधाने योग्य पर्याय निवडून पूर्ण करा:

(5)

1) हे दृक् प्रक्षेपित शैक्षणिक साधन आहे

अ) उर्ध्वशीर्ष प्रक्षेपक

ब) तक्ता

क) चित्र

ड) नकाशा

2) हा पृच्छा प्रशिक्षण प्रतिमानाचा जनक आहे.

अ) जॉन ड्यूई

ब) रिचर्ड सचमन

क) जेरोम ब्रुनर

ड) डेव्हीड असुबेल

3) तक्ता निर्मिती ही कृती..... उद्दिष्टाशी संबंधित आहे.

अ) ज्ञान

ब) आकलन

क) उपयोजन

ड) कौशल्य

4) हा इतिहासाचा जनक आहे.

अ) हेरोडोटस

ब) बर्कहरि

क) जोन्स

ड) कार.ई.एच

5) अध्ययन अध्यापनात..... हा घटक केंद्रबिंदू आहे.

अ) शिक्षक

ब) मुख्याध्यापक

क) विद्यार्थी

ड) पालक

प्र2) खालील प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

(10)

- 1) इतिहासाचे मानवी जीवनातील महत्त्व सांगा
- 2) माध्यमिक स्तरावरील इतिहास अध्यापनाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- 3) कथन पद्धतीची गुण-दोष लिहा.

प्र. 3 इतिहास विषयाचवा इतर विषयांशी समवाय स्पष्ट करा.

(10)

प्र.4 इतिहास अध्यापनात शैक्षणिक साधनांचे महत्त्व कोणते? इतिहास अध्यापनात प्रतिकृती, चित्रे व नकाशा यांचा उपयोग सांगा.

(10)

किंवा

इतिहास अध्यापनाच्या विविध पद्धती कोणत्या? व्याख्यान पद्धती सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No	
------------	--

B.Ed. (Part - I) (Semester - II)

Examination, November– 2025

GEOGRAPHY

Pedagogy of School Subject One

Sub. Code: 77931

Day and Date : Thursday, 20/11/2025

Total Marks :35

Time : 10.30 a. m. to 12.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Read English questions as original version.

Q1 A) Choose the correct option (5)

i) According to..... Geography is the study of the relationship between humans and the environment.

a) Makinder	b) Ratzel
c) Ritter	d) Humbolt

ii) The book Aukunde, was written by this geographer.

a) Humbolt	b) Ritter
c) Kant	d) Verenius

iii) Lunar eclipse happens when they come in one line and one plane.

a) Moon-Sun-Earth	b) Sun-Moon-Earth
c) Sun-Earth-Moon	d) Earth-Sun-Moon

iv) Overhead projector is a Material.

a) Visual	b) Visual-Audio
c) Audio	d) Projected

v) Ozone Protection Day is celebrated on this day.....

a) 16 August	b) 16 September
c) 16 December	d) 16 January

Q. 2 Answer any two of the following in 250 words

(10)

- 1) Explain the importance of Geography in human life.
- 2) Explain the components of lesson planning.
- 3) Explain the need for content analysis.

Q3) Explain the meaning and nature of Geography.

(10)

Q4) Explain the concept of continuous comprehensive evaluation. How will you record a student learning through it?

(10)

OR

What teaching Methods would you use to make Geography.

मराठी रुपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

(5)

1) यांच्यामते मानव व पर्यावरण यांच्या संबंधाचे अध्ययन म्हणजे भूगोल होय.

अ) मॅकिंडर

ब) रॅट्झेल

क) रिटर

ड) हॅम्बोल्ट

2) अर्डकुंडे हा ग्रंथ या भूगोल तज्ञाने लिहिला.

अ) हॅम्बोल्ट

ब) रिटर

क) कांट

ड) व्हेरे नियस

3)एका रेषेत आणि एका प्रतलात आल्यावर चंद्रग्रहण होते.

अ) चंद्र सूर्य पृथ्वी

ब) सूर्य चंद्र पृथ्वी

क) सूर्य पृथ्वी चंद्र

ड) पृथ्वी सूर्य चंद्र

4) ओव्हरहेड प्रोजेक्टर हे..... साधन आहे.

अ) दृक

ब) दृकश्राव्य

क) श्राव्य

ड) प्रक्षेपित

5) ओझोन संरक्षण दिन..... या दिवशी साजरा केला जातो.

अ) 16 ऑगस्ट

ब) 16 सप्टेंबर

क) 16 डिसेंबर

ड) 16 जानेवारी

प्र2) कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दात लिहा.

(10)

1) भूगोलाचे मानवी जीवनातील महत्त्व स्पष्ट करा.

2) पाठनियोजनाची अंगे स्पष्ट करा.

3) आशय विश्लेषणाची गरज स्पष्ट करा.

खालील प्रश्नांची उत्तरे 800 शब्दात लिहा.

(10)

प्र. 3 भूगोलाच्या अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.4 सातत्यपूर्ण सर्वकष मूल्यमापनाची संकल्पना स्पष्ट करुन त्याद्वारे तुम्ही विद्यार्थ्यांच्या

(10)

अध्ययन नोंदी कशा कराल?

अथवा

भूगोलाचे अध्यापन प्रभावी होण्यासाठी तुम्ही कोणकोणत्या अध्यापन पद्धतीचा वापर कराल?

Seat No	
------------	--

B.Ed. (Part - I) (Semester - II)

Examination, November– 2025

GEOGRAPHY

Pedagogy of School Subject One

Sub. Code: 77931

Day and Date : Thursday, 20/11/2025

Total Marks :35

Time : 10:30 a. m. to 12.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Read English questions as original version.

Q1 A) Choose the correct option (5)

- i) According to Geography is the study of the relationship between humans and the environment.
 - a) Makinder
 - b) Ratzel
 - c) Ritter
 - d) Humbolt
- ii) The book Aukunde, was written by this geographer.
 - a) Humbolt
 - b) Ritter
 - c) Kant
 - d) Verenious
- iii) Lunar eclipse happens when they come in one line and one plane.
 - a) Moon-Sun-Earth
 - b) Sun-Moon-Earth
 - c) Sun-Earth-Moon
 - d) Earth-Sun-Moon
- iv) Overhead projector is a Material.
 - a) Visual
 - b) Visual-Audio
 - c) Audio
 - d) Projected

v) Ozone Protection Day is celebrated on this day.....

a) 16 August	b) 16 September
c) 16 December	d) 16 January

Q. 2 Answer any two of the following in 250 words

(10)

- 1) Explain the importance of Geography in human life.
- 2) Explain the components of lesson planning.
- 3) Explain the need for content analysis.

Q3) Explain the meaning and nature of Geography.

(10)

Q4) Explain the concept of continuous comprehensive evaluation. How will you record a student learning through it?

(10)

OR

What teaching Methods would you use to make Geography.

मराठी रुपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्र.1) योग्य पर्याय निवडा.

(5)

1) यांच्यामते मानव व पर्यावरण यांच्या संबंधाचे अध्ययन म्हणजे भूगोल होय.

अ) मॅकिंडर	ब) रॅट्झेल
क) रिटर	ड) हॅम्बोल्ट

2) अर्डकुंडे हा ग्रंथ या भूगोल तज्ञाने लिहिला.

अ) हॅम्बोल्ट	ब) रिटर
क) कांट	ड) व्हेरे नियस

3)एका रेषेत आणि एका प्रतलात आल्यावर चंद्रग्रहण होते.

अ) चंद्र सूर्य पृथ्वी	ब) सूर्य चंद्र पृथ्वी
क) सूर्य पृथ्वी चंद्र	ड) पृथ्वी सूर्य चंद्र

4) ओव्हरहेड प्रोजेक्टर हे..... साधन आहे.

अ) दृक	ब) दृकश्राव्य
क) श्राव्य	ड) प्रक्षेपित

5) ओझोन संरक्षण दिन..... या दिवशी साजरा केला जातो.

अ) 16 ऑगस्ट	ब) 16 सप्टेंबर
क) 16 डिसेंबर	ड) 16 जानेवारी

प्र2) कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दात लिहा.

(10)

- 1) भूगोलाचे मानवी जीवनातील महत्त्व स्पष्ट करा.
- 2) पाठनियोजनाची अंगे स्पष्ट करा.
- 3) आशय विश्लेषणाची गरज स्पष्ट करा.

खालील प्रश्नांची उत्तरे 800 शब्दात लिहा.

(10)

प्र. 3 भूगोलाच्या अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.4 सातत्यपूर्ण सर्वेक्ष मूल्यमापनाची संकल्पना स्पष्ट करून त्याद्वारे तुम्ही विद्यार्थ्यांच्या

(10)

अध्ययन नोंदी कशा कराल?

अथवा

भूगोलाचे अध्यापन प्रभावी होण्यासाठी तुम्ही कोणकोणत्या अध्यापन पद्धतीचा वापर कराल?

Seat No	
------------	--

B.Ed. (Part - I) (Semester - II)

Examination, November- 2025

GEOGRAPHY

Pedagogy of School Subject One

Sub. Code: 77931

Day and Date : Thursday, 20/11/2025

Total Marks :35

Time : 10.30 a. m. to 12.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Read English questions as original version.

Q1 A) Choose the correct option (5)

i) According to Geography is the study of the relationship between humans and the environment.

a) Makinder	b) Ratzel
c) Ritter	d) Humbolt

ii) The book Aukunde, was written by this geographer.

a) Humbolt	b) Ritter
c) Kant	d) Verenious

iii) Lunar eclipse happens when they come in one line and one plane.

a) Moon-Sun-Earth	b) Sun-Moon-Earth
c) Sun-Earth-Moon	d) Earth-Sun-Moon

iv) Overhead projector is a Material.

a) Visual	b) Visual-Audio
c) Audio	d) Projected

3)एका रेषेत आणि एका प्रतलात आल्यावर चंद्रग्रहण होते.

अ) चंद्र सूर्य पृथ्वी

ब) सूर्य चंद्र पृथ्वी

क) सूर्य पृथ्वी चंद्र

ड) पृथ्वी सूर्य चंद्र

4) ओव्हरहेड प्रोजेक्टर हे..... साधन आहे.

अ) दृक्

ब) दृक्श्राव्य

क) श्राव्य

ड) प्रक्षेपित

5) ओझोन संरक्षण दिन..... या दिवशी साजरा केला जातो.

अ) 16 ऑगस्ट

ब) 16 सप्टेंबर

क) 16 डिसेंबर

ड) 16 जानेवारी

प्र2) कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दात लिहा.

(10)

1) भूगोलाचे मानवी जीवनातील महत्त्व स्पष्ट करा.

2) पाठनियोजनाची अंगे स्पष्ट करा.

3) आशय विश्लेषणाची गरज स्पष्ट करा.

खालील प्रश्नांची उत्तरे 800 शब्दात लिहा.

(10)

प्र. 3 भूगोलाच्या अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.4 सातत्यपूर्ण सर्वंकष मूल्यमापनाची संकल्पना स्पष्ट करून त्याद्वारे तुम्ही विद्यार्थ्यांच्या

(10)

अध्ययन नोंदी कशा कराल?

अथवा

भूगोलाचे अध्यापन प्रभावी होण्यासाठी तुम्ही कोणकोणत्या अध्यापन पद्धतीचा वापर कराल?

Seat No	
------------	--

B.Ed. (Part - I) (Semester - II) (NEP 2.0)

Examination, November- 2025

Assessment for Learning

Sub. Code: 77934

Day and Date : Friday, 21/11/2025

Total Marks :70

Time : 10.30 a. m. to 1.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) Figure to the right indicate full marks.
 - 2) The candidates who intend to write their answer in Marathi are advised to read the original question paper in English
Answer of question 3 and question 4 should be given in 800 words

Q1 A) Fill in the blanks with appropriate alternative and rewrite the sentences. (5)

i) The quantitative characteristic of anything is.....

a) Measurement	b) Assessment
c) Both a) and b)	d) None of these

ii) Assessment of effective domain means.....

a) Quantitative assessment	b) Qualitative assessment
c) Diagnostic assessment	d) None of these

iii) ____ Is the tool of qualitative assessment

a) Written exam	b) Check list
c) Practical exam	d) Oral exam

iv) ____ Question is based on objective understanding

a) Write the definition	b) Solve the examples
c) Write the difference	d) Draw the diagram

v) Mean =.....

- a) Middle figure
- b) Mathematical average
- c) The number which is mostly repeated
- d) None of above

B) Answer the following questions in one sentence

(5)

- i) What is meant by formative evaluation?
- ii) What is meant by attitude?
- iii) Write the specification of application
- iv) Write a example of short answer question
- v) What are the types of feedback?

Q. 2 Write the answer of following questions in short (any 6)

(30)

- 1) Explain the principle of assessment
- 2) Write the difference between measurement and evaluation
- 3) Explain the qualitative tools of assessment
- 4) Explain the importance of answer key
- 5) Calculate the mean of following series
47,54,29,34,63,51,16
- 6) Explain the grading system
- 7) Write a short note on project

Q3) Explain the bloom taxonomy of objective

(10)

Q4) Explain the types of questions with examples

(10)

OR

Explain the quantitative tools of assessment

Q5) Explain the concept of continuous and comprehensive evaluation with its merits.

(10)

OR

Explain the concept and importance of achievement test. Explain steps of constructing achievement test.

मराठी रुपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात

Q1 अ) योग्य पर्याय निवडा.

(5)

- 1) एखाद्या गोष्टीचे संख्यात्मक वैशिष्ट्य म्हणजेच.

अ) मापन	ब) मूल्यमापन
क) अ आणि ब दोन्ही	ड) यापैकी एकही नाही
- 2) भावात्मक क्षेत्राचे मूल्यमापन म्हणजेच.....

अ) संख्यात्मक मूल्यमापन	ब) गुणात्मक मूल्यमापन
क) निदानात्मक मूल्यमापन	ड) यापैकी एकही नाही
- 3) _____ हे गुणात्मक मूल्यमापनाचे साधन आहे

अ) लेखी परीक्षा	ब) पडताळा सूची
क) प्रात्यक्षिक परीक्षा	ड) तोंडी परीक्षा
- 4) _____ हा प्रश्न आकलन या उद्दिष्टावर आधारित आहे

अ) व्याख्या लिहा	ब) उदाहरणे सोडवा
क) फरक स्पष्ट करा	ड) आकृती काढा
- 5) मध्यमान = _____

अ) मधला अंक
ब) गणितीय सरासरी
क) मालिकेमध्ये सर्वात जास्त वेळा येणारा प्राप्तांक
ड) यापैकी एकही नाही